

• Az alapítvány alapja: az adomány

Kevés a városszépítő

Az alapítvány egy idős az államisággal, hiszen a rendházak, a kolostorok adományokból kezdtek el működni. Gomba módra a rendszerváltás időszakában szaporodtak az alapítványok. Akkoriban rossz hírüket keltették, de mára „helyreállt a rend”. Az alapítványok születésének és mai helyzetének megértéséhez Bódi György, a Szegedi Alapítvány titkára ad iránytűt.

A kiegyezés után a polgárosodással együtt járt, hogy a tehetősebb adományaiból ingyenkonyhákat, árvaházakat tartottak fenn. Így született például a János Kórház. De mindenki tudja, hogy gróf Széchenyi István birtokainak egyéves jövedelmét ajánlotta föl a Magyar Tudományos Akadémia létesítésére, s e gesztus – mai fogalmakkal tulajdonképpen – egy alapítvány létrehozása volt. Am az adományozás és az alapítvány mint forma az egyetemes, paternalista állam modelljével nem fért össze, ezért 1949-ben az alapítványok vagyonát is államosították, az alapítványt a polgári törvénykönyvből törölték.

A demokratizálás és a rendszerváltás jeleként is fölfogható, hogy 1987-ben az alapítvány intézménye visszakapta a polgári törvénykönyvből törölt státuszát. Helyi szerveződések esetén a helyi szakigazgatási szerv, az országos alapítványnál pedig az adott minisztérium engedélyt kellett beszerezni. 1990. január 1-jétől már nincs szükség államigazgatási eljárásra, ugyanis a megyei bíróságok veszik nyilvántartásba a nonprofit szervezeteket.

Az 1989-es egyesülési törvény lehetővé tette a szabad szervezkedést, s ezzel párhuzamosan az állam ki-

vonult egy sor területről. Háromszektorú lett a kultúra világa. A piacgazdaságban pedig az üzlet és az állam mellett megjelent a civil társadalom. Ugyanis azokat a tevékenységeket, melyek nem termelnek profitot vagy az állami bürokrácia számára megragadhatatlanok, elvégzik a civil szervezetek, melyeket az üzleti és az állami szféra is támogat – azért, mert átvessz tőlük feladatot.

A nyilvánosság a legfontosabb eszköze annak, hogy tiszta maradjon a nonprofit szervezetek működéséről kialakult kép. Mivel szűkülnek az alapítványhoz kötődő kedvezmények, az alapítványok körüli homály tisztul. Ehhez az is hozzájárult, hogy a közhasznú szervezetekről szóló törvény kötelezővé tette a közhasznúságról szóló jelentést, azaz az adományokról az utolsó fillérig el kell számolni.

Szeged iskolaváros jellemből fakad, hogy az itteni alapítványok 28 százaléka oktatási célú, s többnyire egy-egy intézményt támogat, de sok az egészségügyi nonprofit szervezet is. E szempontból az ország élvonalába tartozunk. Feltűnően hiányzik viszont Szegeden – véli Bódi György – a városszépítésre, környezetvédelemre szakosodott szervezet. A szakember szerint nálunk a törvénykezési környezet kedvezőbb az országosnál. Ugyanakkor az itteni nonprofit szervezetek gazdasági ereje szerény. Ennek oka, hogy miközben a nonprofit szervezetek partnerek, egymásnak versenytársai is, mikor a helyi szponzori kör támogatásért vetélkednek. A másik ok, hogy e szférában is érvényesül a Budapesti központúság. Például 1998-ban a körülbelül 50 ezer nonprofit szervezet 300 millió forintos bevételének kétharmada a fővárosban jelent meg.

Ú. I.

• A Magyar Állami Népi Együttes a Dóm téren

A korhűség üzenete

A Dóm téri színpadon ismét sikert aratott a néptánc. (Fotó: Nagy László)

A magyar népzene reprezentatív együtteséhez méltóan közönségsiker aratott a Magyar Állami Népi Együttes szombaton este a Dóm téri színpadon. A produkcióban a Szeged Táncegyüttes Nagy Albert méhke-reki román koreográfiájával lépett fel.

A siker a tavalyi volt, az

együttes műsorára azonban mintha már az új művészeti vezető, a hetvenes évek táncmozgalmának egyik életre hívója, Sebő Ferenc hatott volna. A korhű hagyományörzés és a elvesztő archaikus értékek mentése iránt elhivatott zenész és zenekutató korábban is a történeti népzenei párhuzamok híve volt a teatrális romantikus feldolgozásokkal szemben. A java-

rész Vavrincez András és Mihályi Gábor által kidolgozott kompozíciókban (a tavalyi Dóm téri előadással szemben) jól megfért a korhű hagyomány és a dramaturgia. A színpadi kép azonban mégsem lett szegényebb: az egyes autentikus táncjeleket összekapcsolásával az előadás úgy is tudott üzeni, hogy nem változtatott a hagyományok szerint elképzel-

hető koreográfián. Ilyen volt például Vavrincez András és Mihályi Gábor darabja, amely egy Zombor-vidéki menyasszony és egy kalotaszegi völgy menyegzőjén mindkét hagyományterület népzenei és tánclemeit be tudta mutatni. Vagy ilyen volt az előadás zárószáma (Orbán László-Mihályi Gábor), amely „kötelező” nemzetiségi szemérmeskedés

nélkül Erdélynek arról a részéről választott témát, ahol a különböző kultúrák együttélése sosem volt pusztán szóvirág. A Kis-Küküllő menti zenei elemekre minden demonstratív jelleg nélkül, (a helyszínen ma is élő módon) lehet magyar, román és cigány viseletben táncot járni. Az előadásnak e telitalálat közölnivalónak is elég lett volna, de ennél sokkal többet nyújtott: a nem túl gyakran hallott és járt magyarórádi népzene színpadra vitele az est legszebb pillanata volt.

Az előadást külön színesítette a több tájegységről is bemutatott román anyag. Mind a Szeged Táncegyüttest, mind az Állami Népi Együttest dicséri, hogy a nagyon hasonló erdélyi magyar és nyugati román tánclelmekből mégis sikerült a két nép más-más világát megmutatni. A színleg hetyke szatmári verbunk vagy a méltóságteljes kalotaszegi legényes (a magyar férfitanácsos mindig a világ közepe!) és a többi büszke magyar tánc mellett sikerült érzékelteni a sokkal inkább közösségi jellegű román táncok világát is. Sajátos különbség ez, hiszen az erdélyi magyar és román tánclelmek zavarba ejtően hasonlóak. Talán ez a másság is a táncok kialakulásának eredetére mutat rá, amikor a két nép önértékelése még különbözött a maitól.

Panek Sándor

• Tíz éve költöztek vissza Alsóvárosra a ferencesek

Tanulók az imádság iskolájában

Az alsóvárosi kolostor jelenleg a provincia egyik tanulmányi háza. Harmancan lakunk benne, a növendékek száma húsz fő, a többi testvér az ó, illetve lelkipásztorként a hívek szolgálatában van, s élnek még velünk idősebb testvérek, „akik mindannyiunkat a szabadság, az Egyedül Lényesek felé vezetnek, ők az elszakadás tanítói.” (Curia Generalis levele, 1999. Okt. 4-én).

A kolostor virágkorát a 150 éves török uralom alatt élte. A hódoltság területén sanyargatott népeiben, az itt élő kisebb testvérek erősítették vértanúságtól sem visszariadó, szolgáló szeretetükkel a reményt adó hitet.

A pusztulás korát ez – történetének alulmúlhatatlan mélypontja – az orosz megszállás jelentette. A ferenceseket kiűzték, és a pusztulásra ítélt kolostort magukra maradt öregekkel népesítették be. Az évek során a tetőtől átdohosodott épület málló vakolatával, penész-virágos szobáival, lakóinak sorsára jutott: a szegediek rémülettel nézték omló falait és így sutogtak róla: halálgyár.

Szeged város jó érzésű polgárai azt a tanulságot vonták le a történetekből, hogy egy kolostor akkor maradhat meg, ha az, aminek az alapító, ez esetben Mátyás király is szánta: kolostor.

A város sürgetésének engedve, már a rendszerváltás évében, 1989-ban Kamarás Mihály testvér vezetésével, a közép-európai ferences pro-

vinciák anyagi támogatásával, a provincia építész, Harsányi István tervei szerint és az ő irányításával megindult a helyreállítás.

A kolostor a három magyar nyelvű ferences provincia növendékháza. A szécsényi nuviatból idejönnek a Szűz Máriáról, a Kapisztrán Szent Jánosról, valamint az erdélyi, Szent Istvánról nevezett provincia első-fogadalmas testvérei.

Egy ferences tanulmányi növendékháznak sajátos üzenete és igénye van környezetének számára.

Üzenete, hogy növendékek, tanítványnak lenni az ember számára nem pár tanulmányi évre szorítható, múló álláspot, hanem létkérdés. Megtanulom-e, miképp lehetek tanulmányosabbá, merő figyelemmel? Fölismerem-e, hogy az isteni üresség, aki a Teremtő szándéka szerint vagyok, a beteljesedésem záloga, hogy méltóságom – mint minden emberé – ebben az Istenre váró, figyelő, őt szomjazó, kereső ürességben rejlik.

A növendékháznak ebből az üzenetéből fakad az igénye, igényessége is. Csak a legfőbb iskolával elégszik meg, és hozzá nem akármilyen egyetemmel. Ez a legfőbb iskola az áhító-áhitatos imádság és hálaadás iskolája, melyben Jézus Krisztus jóvoltából Istent az ő fiaként, Fiának Leleként képe-sítve és bátorítva, így szólítjuk: Abba, Atyám, s e meg-szólítás bizalmával, gyermeki szívvel fülelünk, hallgatunk, hogy vajon Ő miként szól magáról, és miként szól engem, mert azt is Tőle tanulhatom, hogy ki is vagyok én. Létem

titka az Ő szívében rejtőzik. Minél mélyebben megismerem szeretetét, annál jobban látom, hogy ki is vagyok én. És ez miért lényegi kérdés egy ferences növendékházban? Mert „aki igazán és mélyen önmaga tud lenni, az mindenkivel testvér” (Sóter István Babits-nekrológia), azaz kisebb testvér.

A növendékház igénye, hogy egyetemen álljon rendelkezésre, olyan értelemben, hogy egyetemesen mindenkit tanítónak tekintünk, ahogy önmagunk konstitúciója mondja: „Szívesen tanuljanak azoktól az emberektől, akik közt élnek, legfőképpen pedig a szegényektől. Hiszen ők a mi tanítóink.” (193.8). Ezért fontos, hogy esténként a város szegényeit vacsorán lássuk vendégül, mintegy 60-80 ember fogadja el meghívásunkat.

Az az esztendő, amelyet elsősorban a ferences képzésnek szentelünk, tartalmaz egy többhónapos gyakorlatot Szeged valamelyik szociális otthonában, ahol lehetőség nyílik arra, hogy akiknek szolgálunk, azok tanítványai lehessünk.

A tanítói körből nem hiányozhatnak a családok, a szülők és a gyerekek. Szűzességi fogadalmunk – mely Isten szerelméből fog – megéléséhez kapunk ösztönzést a házastársakkal való baráti kapcsolatokban. Ahogy a házastársak az egymás iránti megbecsülésben, odaadásban, hűségben megélik szerelmüket, úgy szeretnénk mi is átengedni magunkat a Jóisten szívbéli jelenlétének. Áldásos ennek a hűség szerelmének a „jelenléte”, segít a fogadalmunkhoz való hűségben. Bátorító azt is lát-

nunk, hogy az igazi, Istentől forrászó szerelem „bármely műfajában” is, mindig meg-szenvedett: „sine dolore non vivitur amore.” Kempis Tamás gyönyörű mondatát Pázmány Péter így adja vissza: „mert a szerelemben nem élhetni-fájdalom nélkül”; Szédő Dénes atya változatában: „hol könny se gyűlik, szerelem se nyílik”, vagy: „kín nélkül úgy lehet nincs igaz szeretet.”

Az egyetemes tanítói kör kiemelkedő professzorai a gyerekek: „...ilyenек az Isten országá. Bizony mondom nektek: aki nem úgy fogadja az Istent országát, mint a kisgyerek, az semmiképpen nem jut be abba.” (Lk. 18,16-17).

Az évente sok száz családot vonzó, alsóvárosi vidám családi nap, a közös, felszabadult, játékkal, ebéddel, hálaadással, s nem kevésbé a befejező utcabállal, jól szolgálja a kölcsönös megismerkedés lehetőségét, de ugyanígy a nyári, egyre népesebb családi tábor, melyen a felsőbb éves testvérek is részt vesznek, vagy a vasárnapi családi mise, melyen ott van a ministránsok népes csapata a „Cinke” és a „Picinke” kórusokkal, a többi gyerekekkel és szüleikkel, a mise utáni, templom téri teázásos tereferé-jével.

Nem véletlenül említettem a legfőbb iskolaként az imádság iskoláját, s egyetemként környezetünket, mert ezek elsődlegesen szolgálják a tanulmányi ház céljait, beleértve a teológiai képzést is. Ugyanis a ferences nevelés központi útmutatója a ferences teológiát ekképp jellemzi: „a minoritás és a szolgálat jegyében fogant; az imádsággal szorosan egy-

befonódik; közel van az élet-hez és a konkrét cselekvésre irányul.” (Ratio Formationis Franciscanae 166.)

Mindezekhez az elengedhetetlen, igényes, tudományos elmélyülést biztosítja a Szegedi Hittudományi Főiskola, melyben lehetőség van az egyetemi szintű tagozatán az első tudományos fokozat, a bakkalaureátus megszerzésére. Ez jó alapot biztosít a további, magasabb tanulmányokhoz. A szélesebb látókörű képzést szolgálja, hogy a főiskola része a szegedi egyetemi közösségnek is, így a többi egyetem előadásai is nyitva állnak növendékeink előtt.

Tanulók vagyunk mindenk előtt az imádság iskolájában, ebben az iskolában izzik fel az Igazság megismerésének a szenvedélye, mely egyetemes tanítói kör igényel. Ez a három: tanítvány, imádság, katalitáció – elválaszthatatlanul egymást feltételezi. Ez lett nyilvánvalóvá a Ferences Evangéliumi Estéken, melyeken kitárjuk a kolostor kapuit mindazok számára, akik velünk együtt az Evangélium igazságának egy-egy alapvetését akarják mélyebben megismerni. Az előadók kiválasztásában Aquinói Szent Tamás gondolata érvényesül: „az igazság bárhonnét jön is, a Szentlélektől való.” Miközben az igazságban gyönyörködünk, a szívtárvány színpompája tárul elénk.

Kolostorunk közössége sokat kap szellemi és lelki értelemben a szegediekől, szeretnénk, ha a mi jelenlétünk is áldást hozhatna a város életére.

Zatykó László
házfőnök

napló

MA

HOLNAP

A FÜGGETLEN Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt szegedi irodájában (Teleki u. 3.) jogi tanácsadást tart 14-15 óráig dr. Kopasz Rudolf ügyvéd.

csörög a Pannon GSM

Kedves olvasók! Közérdekű problémákat, észrevételeket tapasztalataikat előző héten ügyeletes munkatársunkkal, Panek Józseffel oszthatták meg. Hétfőtől hétköznap reggel 8 és 10 óra között, vasárnap 14 és 15 óra között Fekete Klára várja hívásaikat a 06-20-9432-663-as rádiótelefon-számon. Elvesztett tárgyaikat kereső, illetve talált tárgyakat visszaadni szándékozó olvasóink ingyenes hirdetésük közzé mondandójukat. Hirdetéseiket: 8 és 18 óra között a 06-80-820-220-as zöld számon, illetve személyesen a Sajtóházban és hirdetőirodáinkban.

Denevérek. Etelka sori telefonálónk olvasta a denevérekről szóló cikkünket és az a véleménye, hogy nem félni kell tőlük, hanem félni őket. Olvasónk tapasztalata, hogy a volt Lippai fátelp közelében lakva a denevérek rengeteg mezei poloskát tüntettek el, s igen hasznos állatok.

Gaz. A 471-430-as

PANNON GSM
Az állomány.